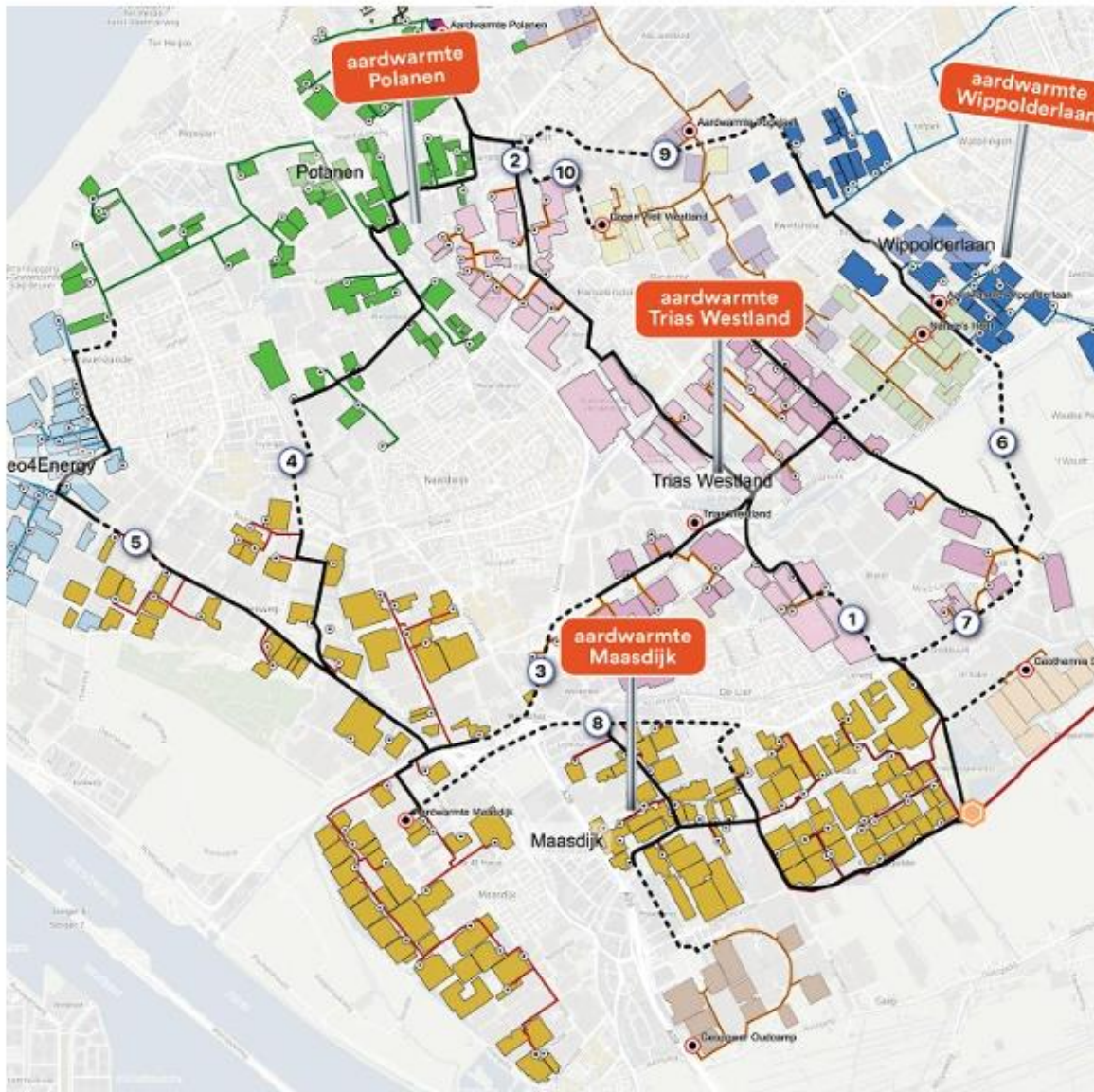

2024 Wist je dat augustus (jan vossen)

AARDWARMTE/WARMTENETTEN

- het Westland hard werkt aan verduurzaming van de energie. Diverse netwerken met aardwarmte worden met elkaar verbonden. Dat scheelt enorm veel gas. (bron: Corné van Zeijl)

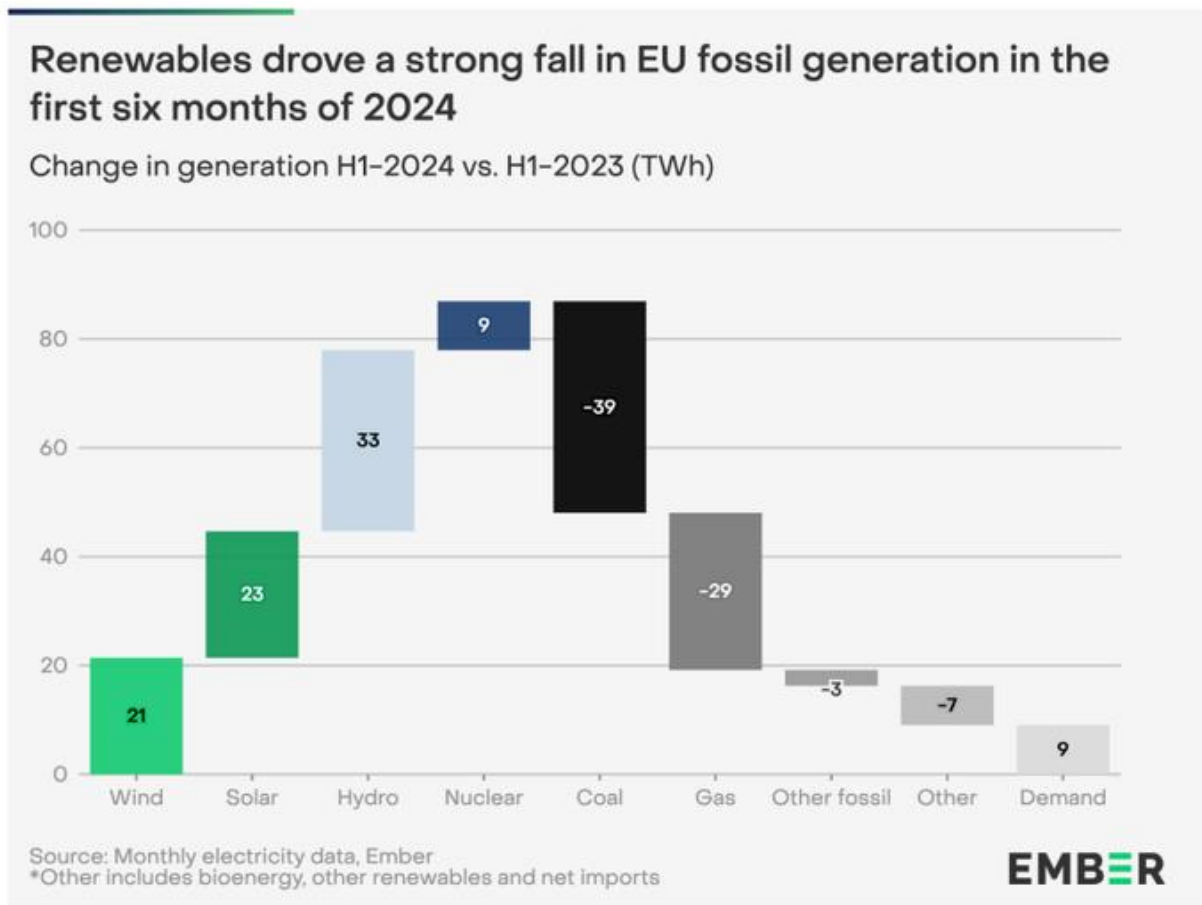

BUITENLAND

- EmberClimate meldt dat in de eerste helft van 2024 de elektriciteitsproductie in Europa uit zon + wind groter was dan uit kolen en gas. Meer Hydro (meer regen) en nucleair (minder onderhoud) zorgde mede voor de forse (-17%) daling van stroom productie uit kolen en gas. (bron: Martien Visser)

- in Nederland hetzelfde gebeurt, terwijl NL geen stuwmeren heeft en nauwelijks biomassa en kernenergie. (bron: Martien Visser)

- de EU-stroomvraag in de eerste helft van 2024 bijna 1% groter is dan in de eerste helft van 2023. (bron: Martien Visser)

- in Italië aanzienlijke fiscale voordelen en subsidies beschikbaar zijn voor zowel onafhankelijke huizen als gemeenschappelijke delen van appartementsgebouwen. Deze restauratieprojecten profiteren in Italië aanzienlijk van de Superbonus van de overheid. Dit programma biedt huiseigenaren de mogelijkheid tot een belastingaftrek van maximaal 110%. (bron Affidata.com)

- Litouwen en Ierland hun doelstellingen voor Solar Power respectievelijk met een factor 5 en 10 vermenigvuldigen. (bron: Solar Magazine)

- China de export van hernieuwbare-energie producten de afgelopen 5 jaar met 35% heeft zien groeien. De export van batterijen overtreft inmiddels die van zonnepanelen. (bron: Solar Magazine)

-in China het grootste zonnepark ter wereld is opgeleverd. (nabij Urumqi). Het betreft 200.000 hectare, het vermogen is 5 gigawattpiek. (bron: Solar Magazine)

- de windturbine van Enercon E-175 EP5 die verkocht is aan Enerjisa Üretim bestemd is voor het Bandirma Energy Base project in de provincie Balikesir in Turkije. De installatie van de turbine is gepland voor medio 2025, de ingebruikname voor Q4/2025. Het platform werd in 2023 aangekondigd. Met een nominaal vermogen van 6 MW en een rotordiameter van 175 meter is het platform van Enercon momenteel een van de krachtigste onshore windturbines.

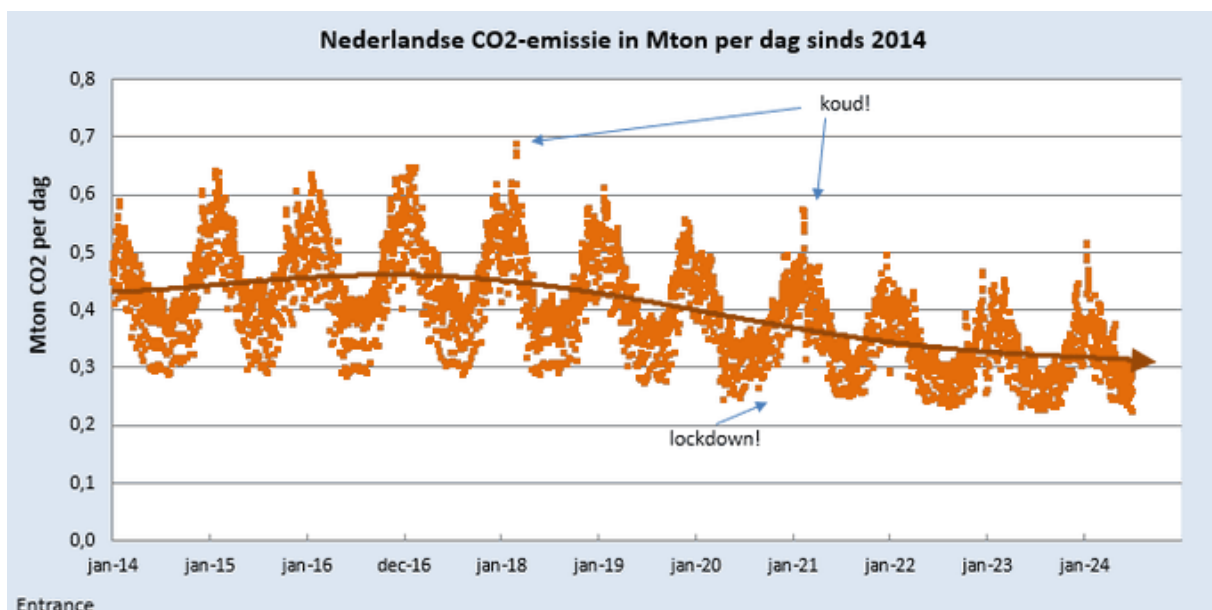
De turbine wordt gebouwd op een stalen toren met een as-hoogte van 132 meter. (bron: Windenergie Nieuws)

- het Spaanse Ministerie voor Ecologische Transitie en de Demografische Uitdaging (MITECO) de Administratieve Vergunning voor de Bouw (AAC) heeft verleend aan 283 hernieuwbare energieprojecten. De projecten hebben een totale omvang van 28.123 MW. (bron: Windenergie Nieuws)

CO₂

- vanuit NL anno 2024 zo'n 0,3 Mton CO₂ per dag wordt geëmitteerd. Dat is 150 miljoen m³ CO₂. (bron: Martien Visser)

- wanneer die CO₂ in een laag boven de Nederlandse bodem zou blijven hangen, dan is die CO₂-laag na een jaar 1,3 meter dik. gerekend met een oppervlakte 41000 km² (bron: Martien Visser)

DATUMS BEURZEN enz.

- Installatie Vakdagen op 10, 11 en 12 september in Evenementenhal Hardenberg.

- 21-9-2024 Zoveel mogelijk duurzame energieprojecten in heel Nederland de deuren openen om kennis te laten maken met de mensen en de technieken achter de energietransitie.

- 15 oktober aanstaande organiseren REScoop Limburg en Rabobank het eerste symposium voor energiecoöperaties in Limburg. Sanne de Boer, senior analist energietransitie bij Rabo Research, zal als keynote speaker vooral ingaan op het onderwerp netcongestie en de rol die energiecoöperaties kunnen spelen. Locatie Beachclub Degreez, Velkenskamp 1, 6097 NN, Panheel.

- 11 november 2024 in de Jaarbeurs in Utrecht. Energieia Energy Day

- 27 en 28 november 2024 Solar Solutions International te Düsseldorf

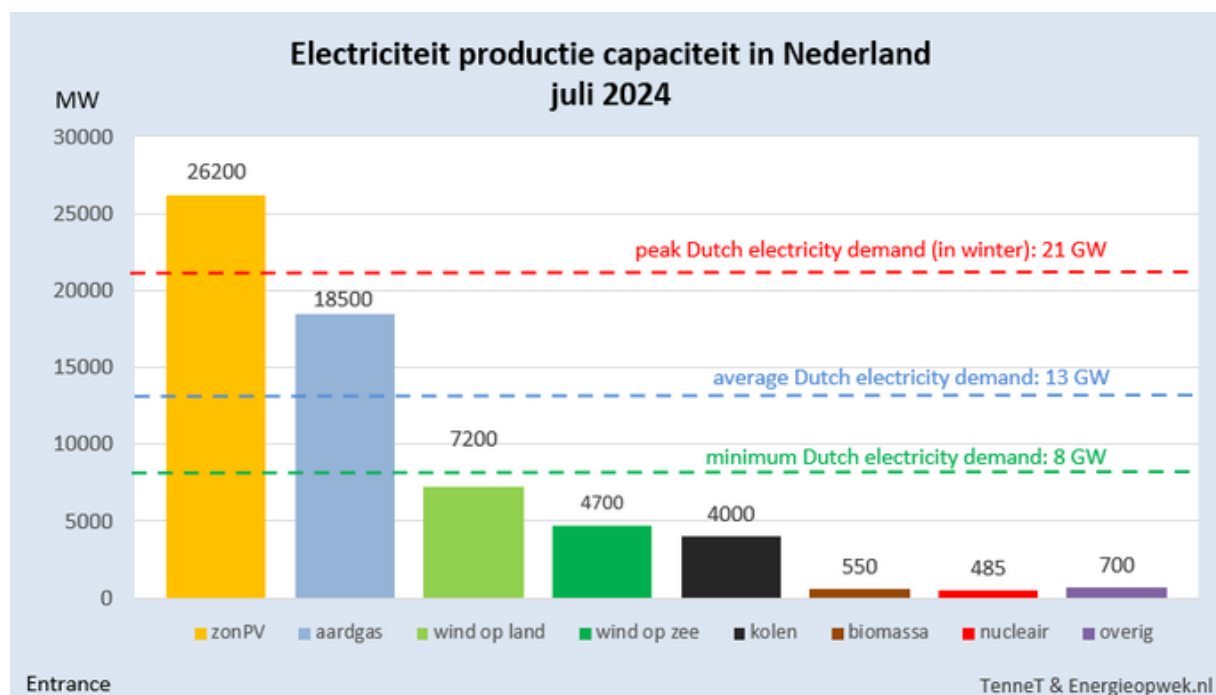
- 11,12 en 13 maart 2025 Solar Solutions International. Expo Greater Amsterdam
- 11 maart 2025 is de jaarlijkse Hier Opgewekt

DUURZAME ENERGIECOOPERATIES

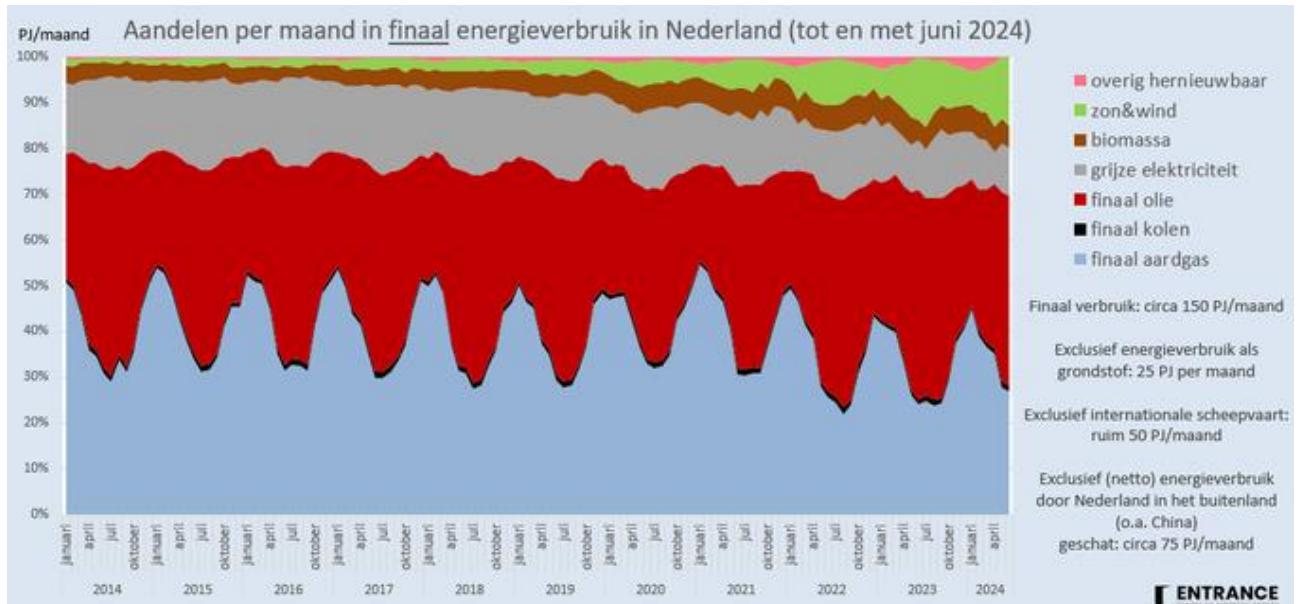
- Duurzame Energie Coöperatie "OM Nieuwe Energie" waar Leudal Energie ook lid van is, een samenwerking is aangegaan met burgercollectief "Land van Ons". (bron: Om NieuweEnergie)
- hierdoor langdurige pacht aan biologische boeren mogelijk gemaakt wordt. Zodat boerenland weer aantrekkelijk wordt voor insecten, vogels, zoogdieren, planten en levensvormen in de bodem. (bron: Om NieuweEnergie)
- Land van Ons intussen meer dan 28.000 deelnemers heeft en al 3 miljoen m² boerenland in eigendom heeft. (bron: Om NieuweEnergie)

ENERGIEOPWEK/NETBEHEERDERS

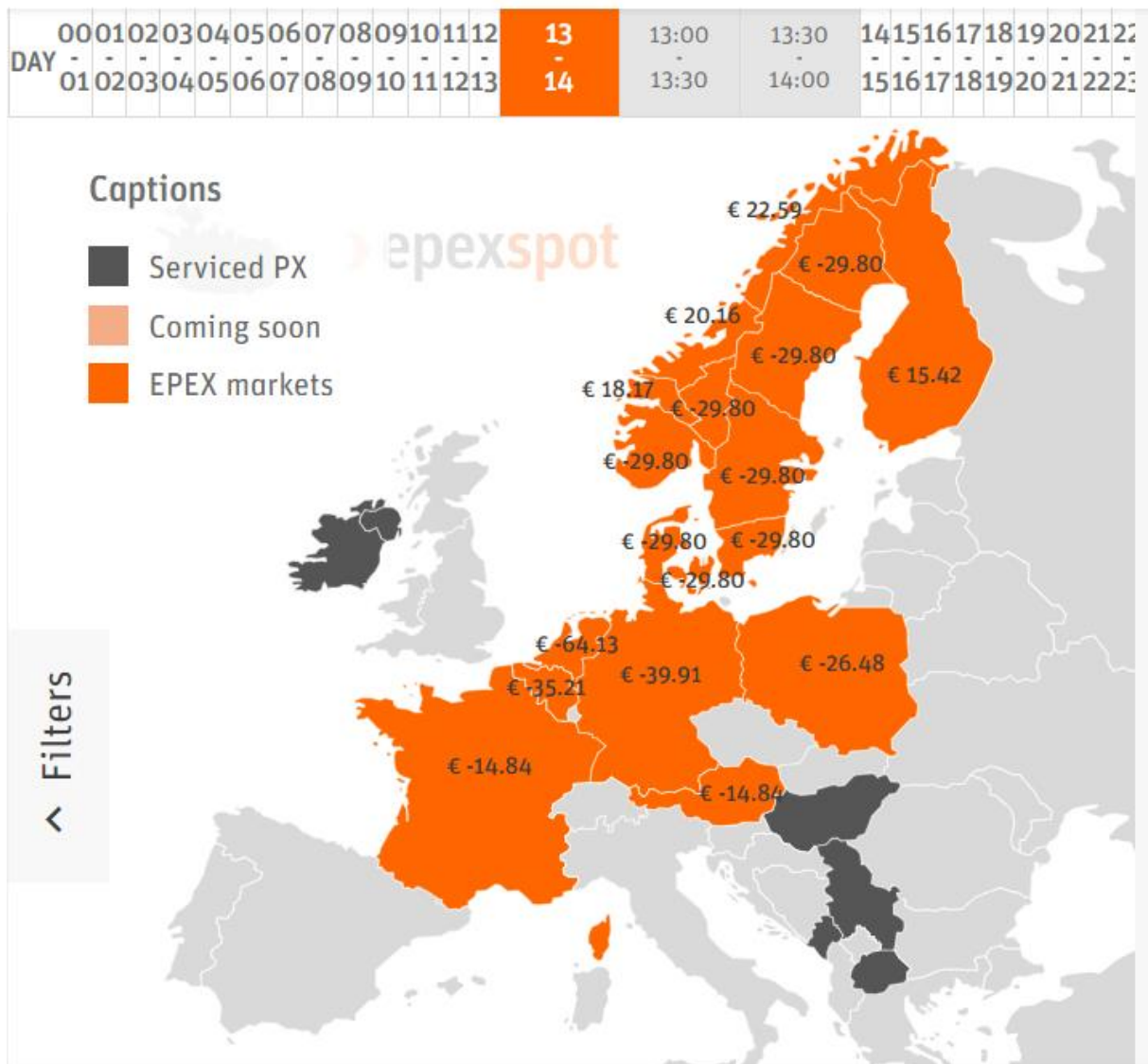
- Enexis de komende 7 jaar meer dan 15.000 nieuwe stroomstations bouwt. Ook is inmiddels het plan "buurtaanpak" gestart, waarbij per wijk het stroomnet wordt uitgebreid. De werkzaamheden zullen voor iedereen zichtbaar zijn, want voor het uitbreiden van het stroomnet moeten twee op de drie straten in Nederland open. (bron: Zelfenergieproduceren Essent)
- Nederland inmiddels ruim 38 GW wind + zon capaciteit heeft, 3x meer dan de gemiddelde stroomvraag. De maximale berekende opbrengst wind + zon was dit jaar op 7 april om 14 uur: 27,5 GW. Er werd toen echter 10 GW afgeschakeld, in de praktijk dus 17,5 GW. (bron: Martien Visser)

- NL lekker op weg is, maar er moet nog veel gebeuren voordat NL zonder gas, olie en kolen kan. Daarbij speelt dat in de definitie van finale energie een aantal vormen van energiegebruik wordt weggelaten. Dus met 100% hernieuwbaar zijn we er nog lang niet. (bron: Martien Visser)
- de weggelaten vormen van energie verbruik scheepvaart, energie als grondstof zoals b.v. plastics, en energieverbruik door Nederland in het buitenland o.a. China betreffen. (bron: Martien Visser)

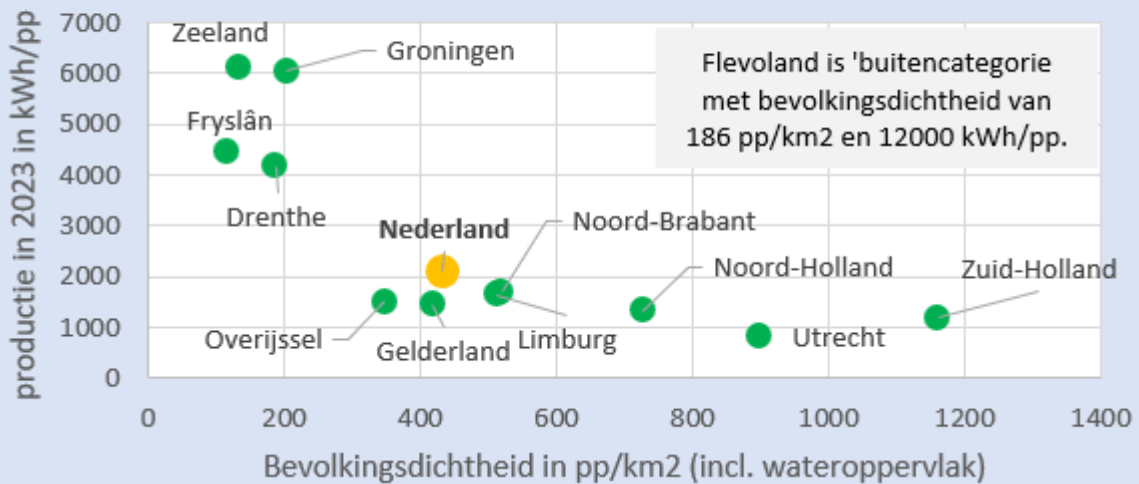
- op 13 juli overall in Europa negatieve stroomprijzen waren. In NL, de zonnekampioen, nog wat lager dan elders. DE volgt op de tweede plaats. (Bron: Martien Visser)
- Nederland daarom op 13 juli verwacht 4-5 GW te exporteren, waardoor er in BE/DE/DK extra afgeschakeld moet worden. Zou dat slimmer kunnen? (bron: Martien Visser)

- productie van hernieuwbare energie relatief veel oppervlak vergt. Dunbevolkte gebieden scoren 'dus' in het algemeen een hogere productie van zon & wind per persoon. Ziet u nog andere redenen? Mondiger bevolking? (bron: Martien Visser)

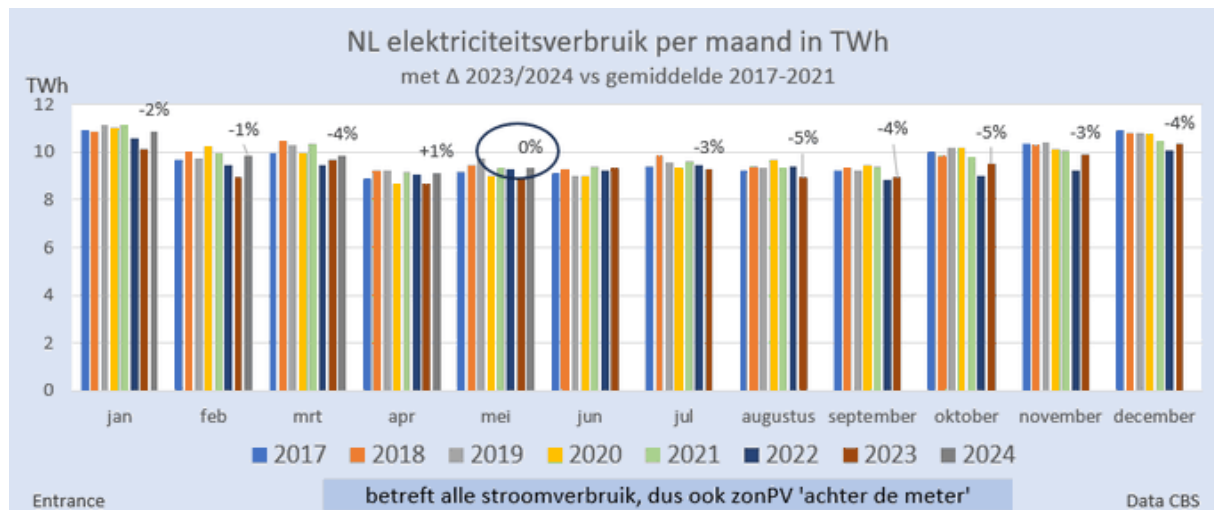
productie van zon & wind versus bevolkingsdichtheid van de NL provincies

gerekend met wateroppervlak (incl. IJsselmeer en Waddenzee)

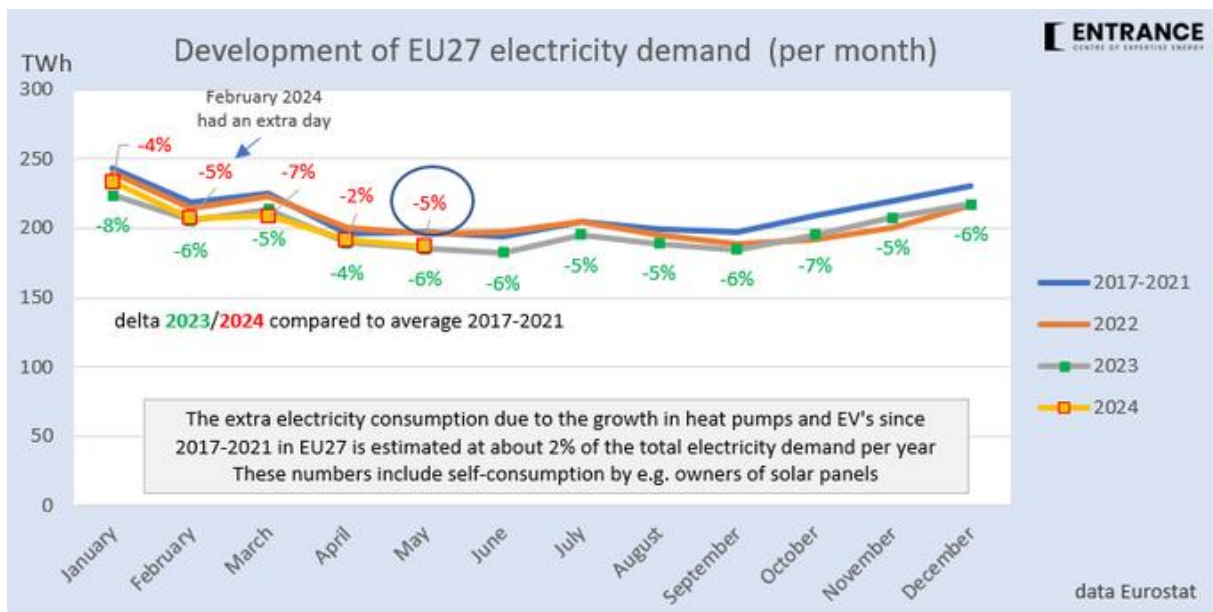

- het NL stroomverbruik in mei 2024 gelijk was aan het gemiddelde over 2017-2021. Vanaf juli 2022 noteerde ik telkens een daling. Stroomverbruik stijgt door warmtepompen, EVs en ICT, en daalt door betere efficiency en economische malheur. Vergeet ik nog iets? (bron: Martien Visser)

- het merkwaardig is dat sommige media ons herhaaldelijk laten geloven dat het stroomverbruik enorm stijgt. (bron: diverse media o.a. de Limburger)

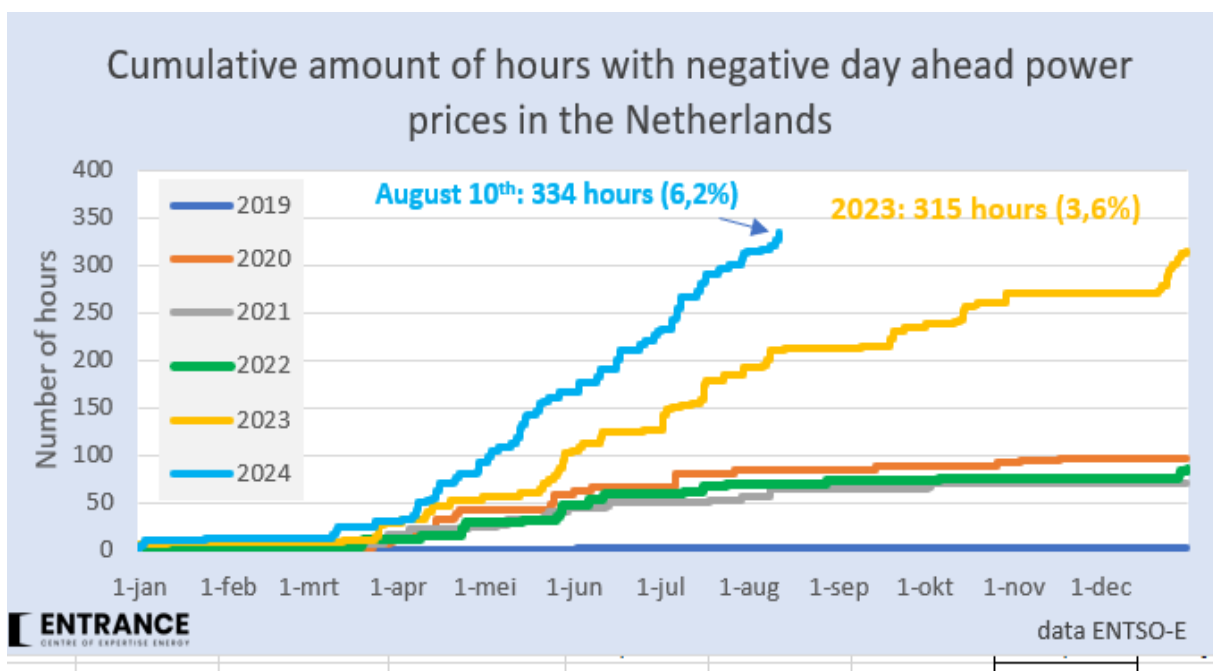
- ook gezien over geheel Europa het elektriciteit verbruik daalt. Het effect van verbeterde efficiency zoals LEDs en offshoring industrie op de EU-stroomvraag is groter dan het effect van de toenemende vraag door ICT, Elektrische voertuigen en Warmte Pompen (incl. airco's). (bron: IEA)

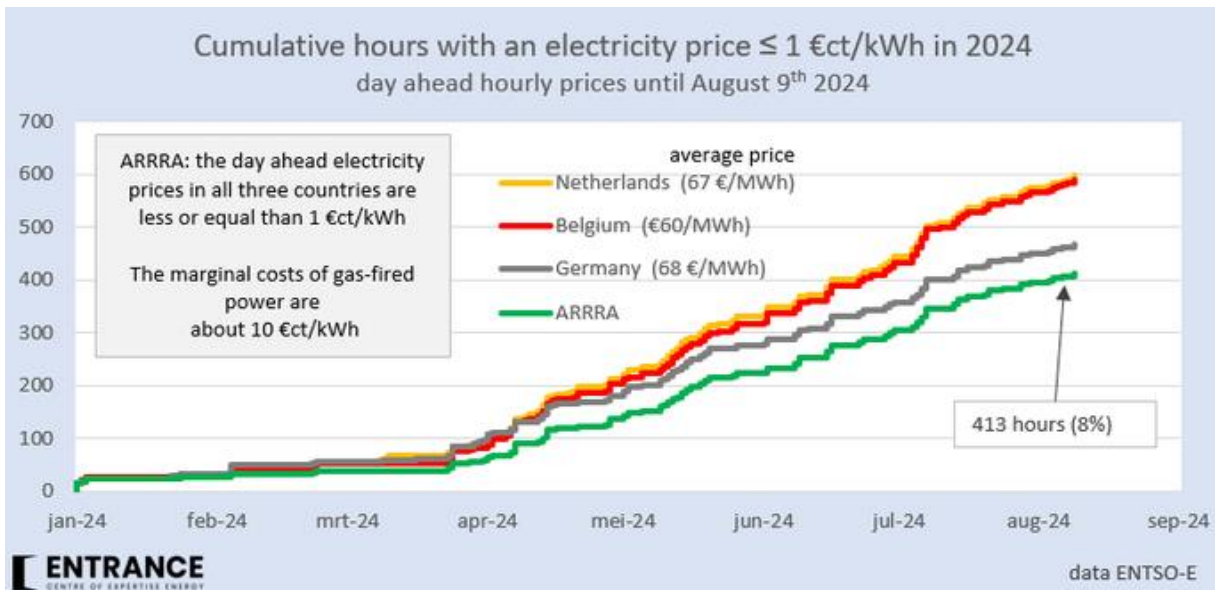

- het aantal uren met (bijna) gratis stroom groeit. Het gevolg van overaanbod aan zon & wind op die uren. Op weg naar een forse 'verbetering' van het recordjaar 2023. Ik schatte 800 uur. Uw prognose? (bron: Martien Visser)

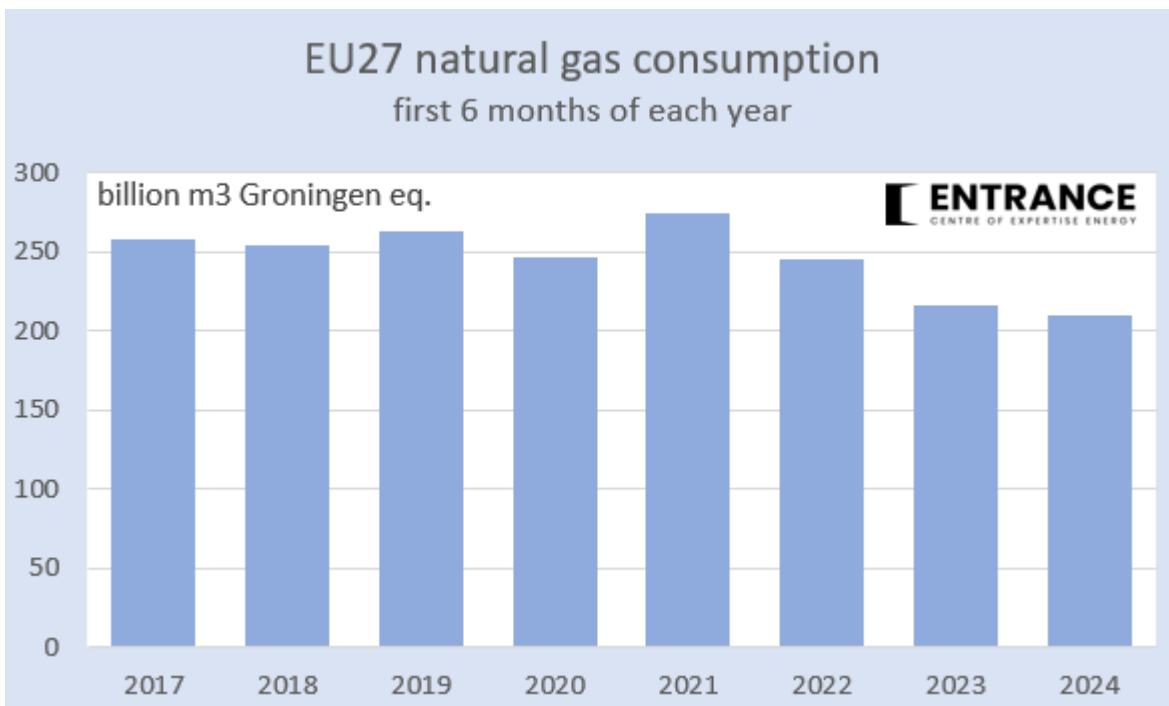
- Martien Visser zijn (virtuele) elektrolyser dit jaar circa 11% van de tijd draait; bijna 50% meer uren dan vorig jaar. (bron: Martien Visser)

- wanneer vele GW aan wind en zon staat afgeschakeld, dan zou je in plaats van afschakelen, deze energie kunnen besteden aan het produceren van waterstof. Er is dan geen sprake van energieverlies door elektrolyse, maar juist van energiewinst. (bron: Martien Visser)

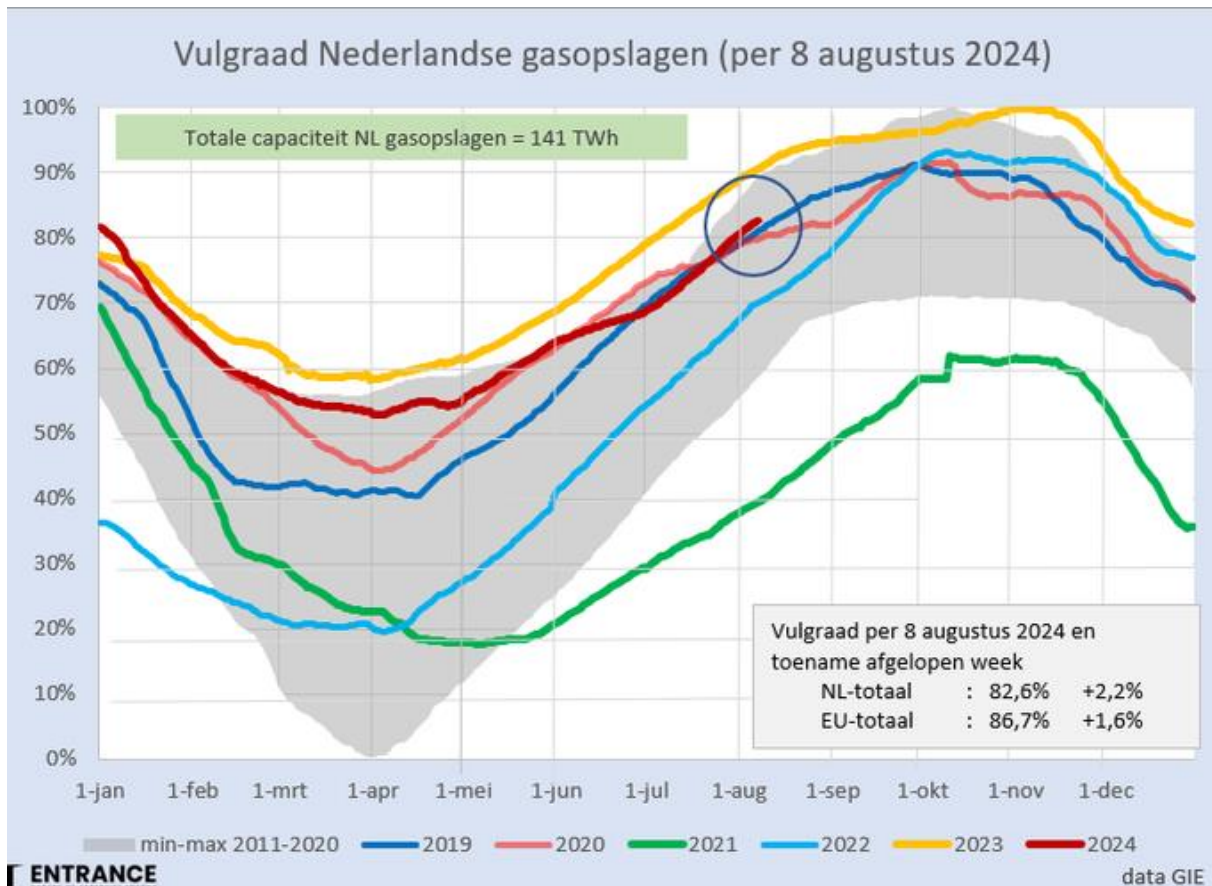

- in de eerste helft van 2024 de EU 210 miljard m³ aardgas gebruikte voor verwarming, industrie, elektriciteits- en waterstofproductie en als grondstof, met name kunstmest. Noorwegen leverde daarvan circa 60 miljard m³. (bron: Martien Visser)

ENERGIEOPSLAG

- het vullen van de NL bergingen nu voorspoedig gaat. De 80% vulgraad is gehaald en de achterstand op het EU-gemiddelde van 85% is teruggebracht tot 10 dagen met dit tempo. (bron: Martien Visser)

- veel batterijen die worden geïnstalleerd zijn niet slim genoeg, Ze kunnen niet vooruit zien. Stel; ze worden al vroeg in de morgen geheel opgeladen. Dan wordt bij de piek in zonnestroom productie tijdens de middag nog steeds volop in het stroomnet geïnjecteerd. (bron: Solar Magazine)

- het beste is als de consument minstens een jaar lang de kwartierdata van zijn digitale meter activeert zodat je een detail-simulatie kunt maken en nagaan of een batterij en zo ja welke, voor hem het meest interessant is. (bron: Solar Magazine)

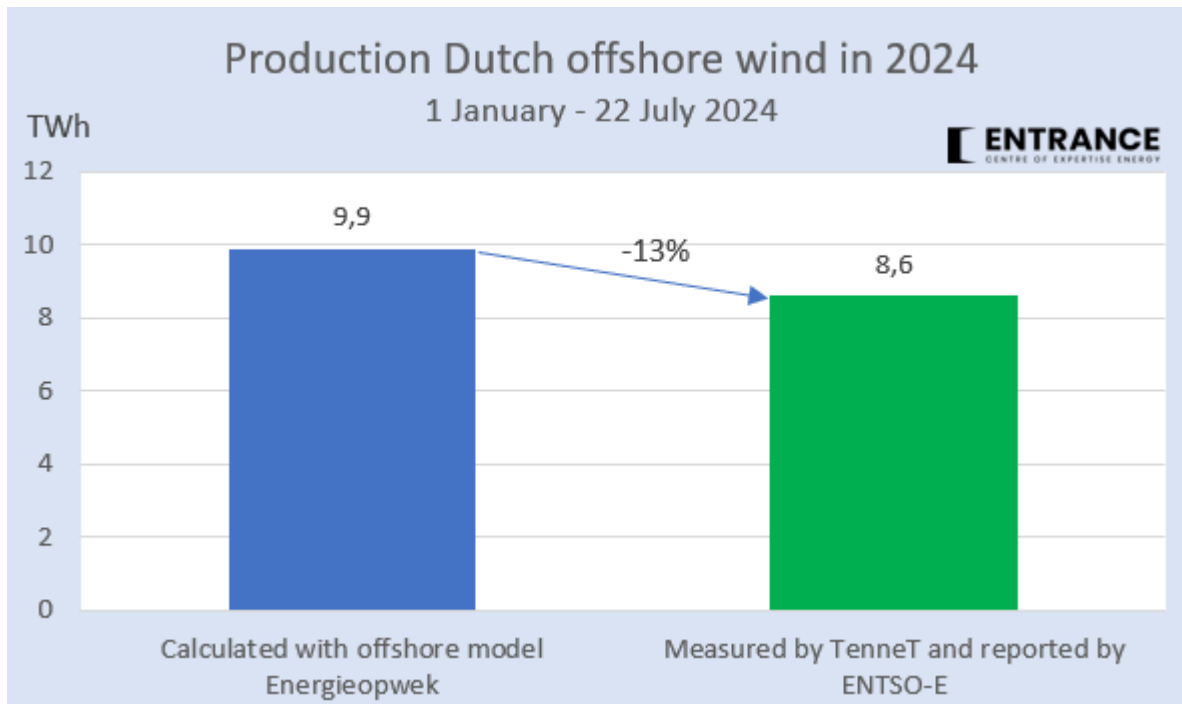
ENERGIE WIND

- tijdens een biodiversiteitsmonitoring in windpark Borssele in een monster de oranje pistoolgarnaal werd aangetroffen. Dit is een soort garnaal dat niet eerder in Nederlandse wateren is aangetroffen. (bron: Biologische Werkgroep van de NOB)

- de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in haar uitspraak de beroepen tegen de verleende omgevingsvergunning voor de realisatie van Windpark de Pals bij Bladel ongegrond heeft verklaard. Na een eerdere vernietiging blijft de omgevingsvergunning nu dus in stand. (bron: Windenergie Nieuws)

- Martien Visser schat dat door afschakelen (technisch & commercieel) dit jaar tot nu toe ongeveer 13% van de potentiële Nederlandse offshore windproductie

verloren is gegaan. In vollast-uren: in plaats van circa 4250 worden het circa 3700. Ernstig, of 'part of the game'? (bron: Martien Visser)

- de eerste bouwwerkzaamheden voor het project Net op Zee IJmuiden Ver Alpha zijn gestart in Zeeland. Dit moment markeert meteen ook de officiële start van het 2GW Programma van TenneT. (bron: Windenergie Nieuws)

- provincie Overijssel besloten heeft dat er 40 GWh opgewekt kan worden in de gemeente Borne, binnen het voorkeursgebied A35. Dit zou betekenen dat er, afhankelijk van de keuze windturbine, 2 tot 3 windturbines kunnen komen. (bron: Windenergie Nieuws)

ENERGIE-ZON

- er intussen nieuwe technologieën in de zonnecellen industrie gaan opstaan. Hadden we eerst PERC technologie, dan hebben we nu de TOP Con en heterojunctiezonnecellen. De toekomst is voor de tandem cellen. (bron: Solar Magazine)

- Jinko Solar(China) een nieuw wereldrecord gevestigd heeft met een tandemzonnecel (meerdere lagen). De zonnecel heeft een rendement van 33,24% (bron: Solar Magazine)

- dit jaar het drie miljoenste huis van zonnepanelen is voorzien. Dit betekent dat er nog 5 miljoen huizen zijn zonder zonnepanelen. In België gaat het om 2,5 miljoen huizen zonder zonnepanelen. (bron: Solar Magazine)

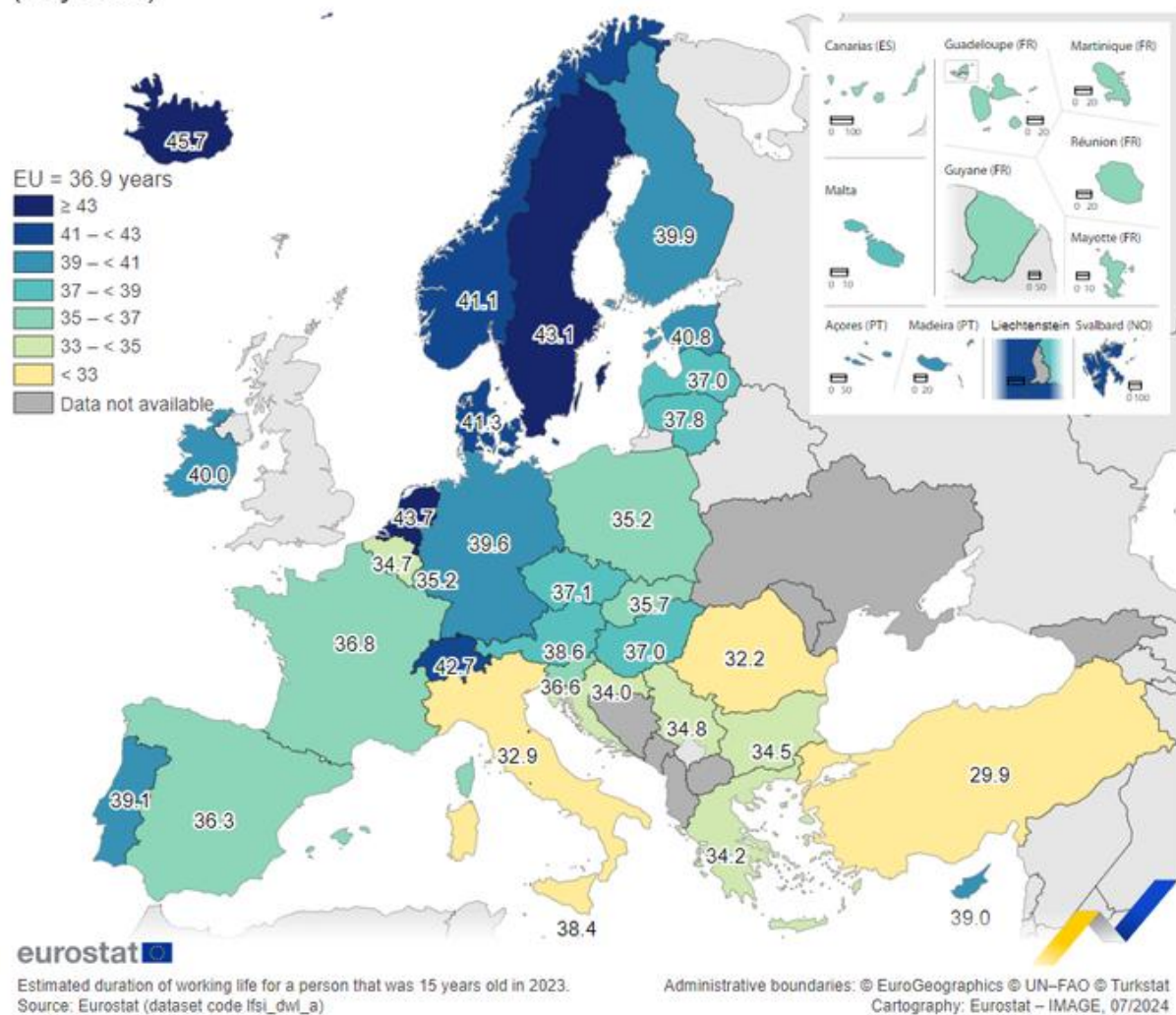
- wanneer gevels van woningen en gestapelde bouw, benut zouden worden voor zonne-energie dan brengt dat een extra vermogen op van 22 gigawattpiek. (bron: Solar Magazine)

- wereldwijd, First Solar uit de USA, de enige speler van serieuze omvang is die nog dunne film op de markt brengt. (bron: Solar Magazine)
- ook voor huishoudens die al een verduurzamingslag hebben gemaakt, de businesscase voor de zonneboiler overeind blijft. (bron: Solar Magazine)
- volgens de ACM (Autoriteit Consument en Markt) er geen reden meer is voor de terug-leverheffingen die energieleveranciers in rekening brengen bij bezitters van zonnepanelen, zodra de saldering is opgeheven. (bron: Solar Magazine)

INDUSTRIE/BEDRIJFSLEVEN.

- Nederlanders het langst werken (aantal jaren) in de EU27. Daar staat tegenover dat het gemiddelde aantal gewerkte uren per week van Nederlanders relatief laag is. Ik vind die combinatie prima. U ook? (bron: Martien Visser)

Expected duration of working life, 2023 (in years)

- in 2023 de arbeidsproductiviteit in Nederland met 1,3% gedaald is ten opzichte van 2022 volgens het CBS. (bron: NRC)
- het groeipercentage o.a. sterk omlaag getrokken wordt door het stoppen van de Groningse gaswinning. In vrijwel alle andere sectoren was er lichte groei. (bron: NRC)
- Nederland internationaal gezien op de vijfde plek staat wat betreft arbeidsproductiviteit. (bron: NRC)
- ook spelen goedkope en flexibele arbeidskrachten een rol. In 2019 zag het CBS een verband tussen de dalende arbeidsproductiviteit en het groeiend aantal zelfstandigen in Nederland. (bron: NRC)
- de gedachte is, dat grote ondernemingen makkelijker investeren in opleidingen voor hun personeel en makkelijker nieuwe productie verhogende machines kopen dan ZZP'ers. (bron: NRC)
- volgens Hoogleraar van Vliet kan de arbeidsproductiviteit verhoogd worden als er meer geïnvesteerd wordt in innovatie en door minder te leunen op goedkope arbeid. (bron: NRC)
- over de lange termijn Nederland weinig uitgeeft aan onderwijs en onderzoek. Zo scoren we al een aantal jaren niet te best op toetsen voor rekenvaardigheid en taal. Hoogleraar van Vliet ziet die trend niet gauw ombuigen. (bron: NRC)

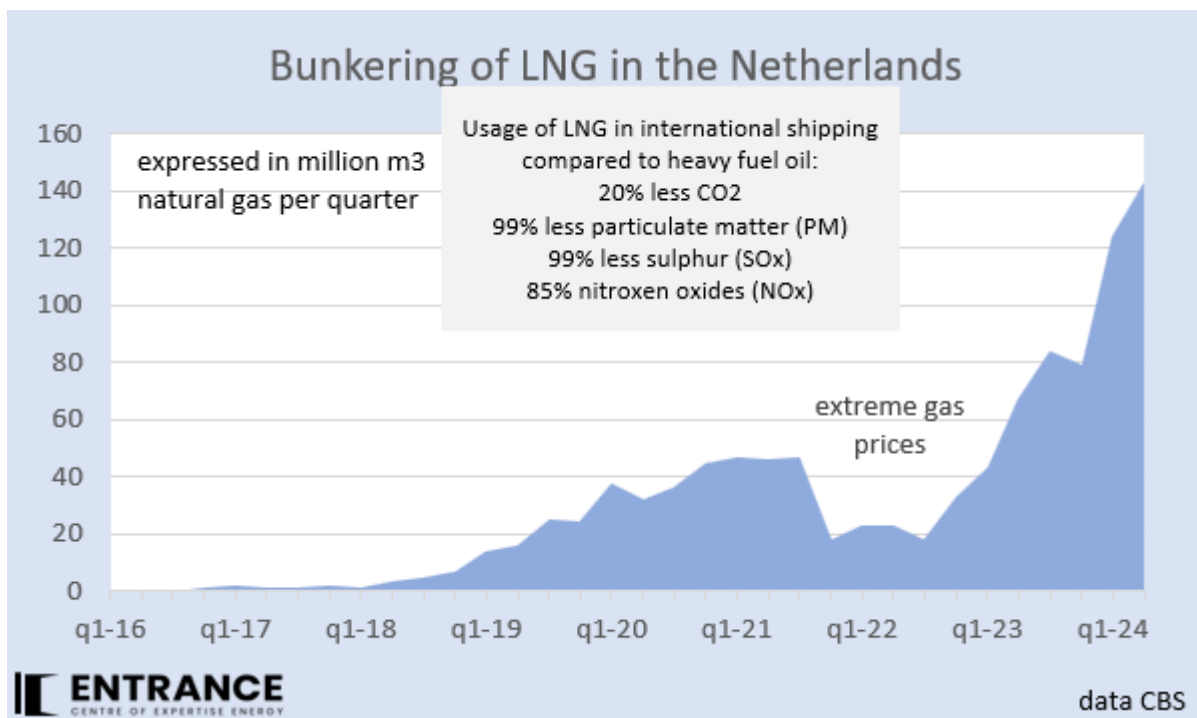
KERNENERGIE

- het grootste kernfusie programma ter wereld: ITER nog meer vertraging oploopt. Kosten overschrijdingen, corona pandemie, en angsten voor straling zorgden de afgelopen decennia voor enorme vertragingen voor het in 2010 gestarte experiment. (bron: NRC)
- Pas over 10 jaar begonnen kan worden met de eerste experimenten. (bron: NRC)
- er door 35 landen intussen ruim 20 miljard aan ITER besteed is. (bron: NRC)
- ITER nog niet eens is ontworpen om überhaupt energie te gaan leveren. (bron: NRC)
- kleinere start ups hun kans schoon zien om eerder lonende kernfusiereacties op gang te brengen. Hierbij houden de kleinere bedrijven zich niet bezig met eventuele schade aan hun installatie bij de extreme omstandigheden waarin het fusie proces plaats vindt. (bron: NRC)
- volgens het IAEA blijft de nucleaire veiligheid bij de Zaporizhzhya Nuclear Power Plant (ZNPP) hoogst precair tijdens het militaire conflict tussen Rusland en de Oekraïne. Dit betreft ook de uitvoering van adequaat onderhoud aan key safety systems en andere vitale equipment. Aldus Director General Rafael Mariano Grossi van het International Atomic Energy Agency (IAEA). (bron: IAEA)

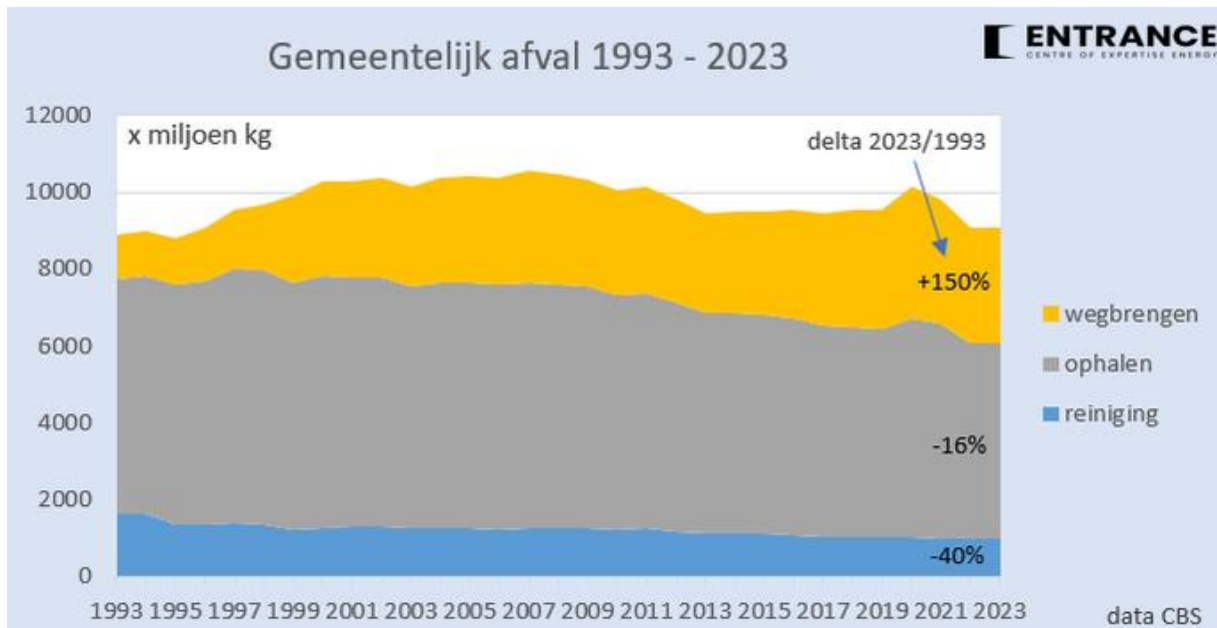
- de Convention on Supplementary Compensation for Nuclear Damage (CSC) nu valt onder IAEA auspiciën. Sinds 1997 wordt gepraat over de verantwoordelijkheid bij nucleaire schade. (bron: IAEA)
- als ik in de polis mijn verzekeringen die ik heb afgesloten kijk; de schade vergoeding uitgesloten wordt in geval van een nucleair ongeval. (bron: Jan Vossen)

MILIEU/KLIMAAT

- na een hapering vanwege de extreme gasprijzen het gebruik van vloeibaar aardgas (LNG) door de scheepvaart weer snel toeneemt. (bron: Martien Visser)
- het gebruik van LNG ten opzichte van stookolie enorme milieuvoordelen heeft en een beperkt CO₂-voordeel. (bron: Martien Visser)

- ondanks 17% groei van de Nederlandse bevolking, de hoeveelheid gemeentelijk afval nu gelijk is aan 20 jaar geleden. Wel zijn we veel meer zelf gaan wegbrengen, in plaats van dat dit opgehaald wordt. (bron: Martien Visser)

- de verkopen van glyfosaat producten (o.a. Roundup) van Bayer, vooral in Noord Amerika afgelopen kwartaal met 41% gestegen zijn. (bron: Financieel Dagblad)
- de verkoop van middelen met glyfosaat onder vuur liggen omdat het kanker zou veroorzaken. Ook een mogelijke relatie met de ziekte van Parkinson wordt door wetenschappers onderzocht. (bron: Financieel Dagblad)
- in de VS, Bayer 366 miljoen euro schadevergoeding moet betalen aan een hovenier die met Roundup werkte. (bron: Financieel Dagblad)
- het aantal claims tegen Bayer sinds afgelopen mei met tweeduizend gestegen is tot 172.000. Er zijn recent 23 zaken geweest waarin Bayer in negen gevallen een schadevergoeding moest betalen. (bron: Financieel Dagblad)
- vorig jaar de Europese Commissie besloot dat glyfosaatproducten nog 10 jaar gebruikt mogen worden in de Europese Unie. (bron: Financieel Dagblad)

OVERHEID

- voor thuisbatterijen een vergelijkbare redenering geldt als bij zonnepanelen: als de batterij wordt gebruikt voor de in- en verkoop van stroom, kunnen particulieren de btw terugvragen. (bron: Zelfenergieproduceren Enexis groep)
- de batterij voorzien moet zijn van een energiemanagementsysteem (EMS) en de factuur moet op naam van de btw-ondernemer staan. (bron: Zelfenergieproduceren Enexis groep)
- het hebben van een dynamisch contract geen vereiste is voor btw-teruggaaf, de Belastingdienst ziet dit contract en het EMS als bewijs dat de batterij wordt gebruikt voor stroomhandel. Dit lijkt tegenstrijdig met eerdere regels voor zonnepanelen, waar een dynamisch contract geen voorwaarde was. Eneco stelt

dat klanten ook met vaste of variabele tarieven btw kunnen terugvragen, zolang ze deelnemen aan de balansdienst. (bron: Zelfenergieproduceren Enexis groep)

- het Planbureau voor de Leefomgeving becijferd heeft dat Nederland in 2050 liefst 6 tot 8 keer zoveel CO₂ vrije elektriciteit nodig heeft als in 2022. (bron: Solar Magazine)

- de nieuwe regering zich rijk rekent. Ze denkt dat de eerste te bouwen kerncentrale in 2035 gereed kan zijn en dat voor slechts 7 miljard euro per stuk. (bron: Wise)

- in Finland, Engeland en Frankrijk weten ze intussen beter. De kosten zijn de pan uitgerezen en de bouw duurt eindeloos. (bron: Wise)

TRANSPORT

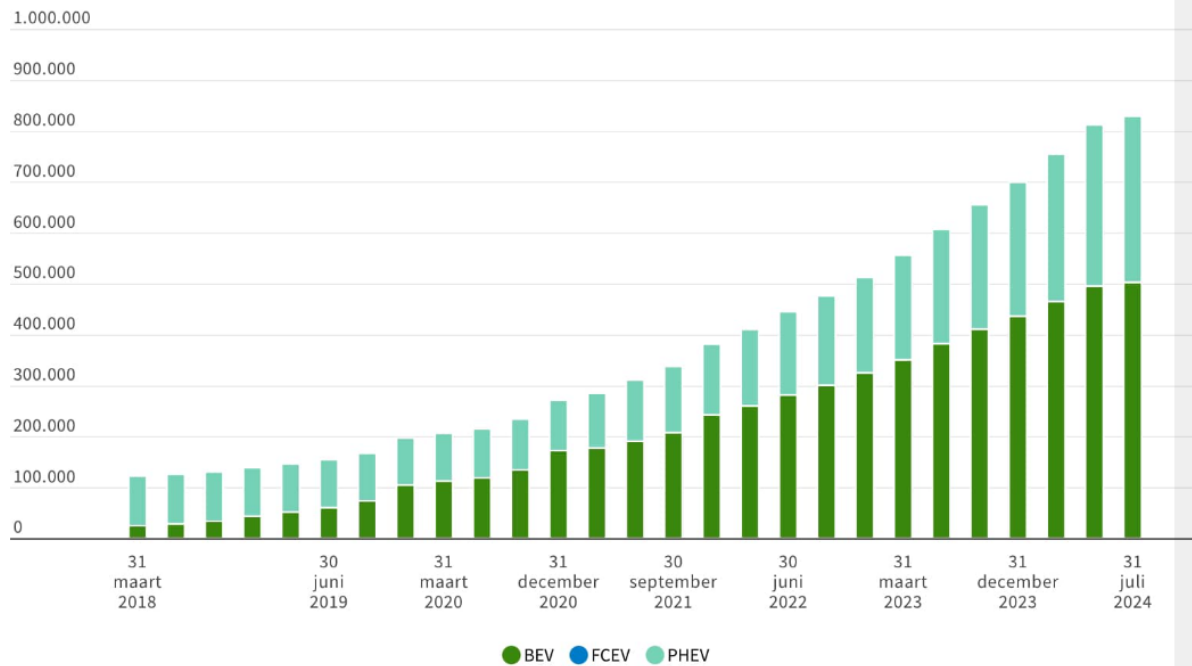
- afgelopen maand de Chinezen voor het eerst meer elektrische auto's kochten dan fossiele auto's. (bron: nu.nl)

- Trump in het verleden alle elektrische auto's verketterde. Nu echter Elon Musk (Tesla) hem financieel steunt, is hij de elektrische auto's van Tesla aan het promoten. (bron: BNR nieuws radio)

- in de verkoop van nieuwe auto's een kentering te zien is van volledig fossiel naar deels (hybride) en volledig elektrisch. Van de 193.617 nieuwe personenauto's die in het eerste halfjaar van 2024 op kenteken werden gezet, was nog maar 23,6% op benzine. Van de ca. 8 miljoen auto's zijn er nu voor het eerst een half miljoen volledig elektrisch, om precies te zijn: 502.180 auto's. (bron: GroenLinks Echt-Susteren)

- "In het eerste halfjaar van 2023 het marktaandeel benzineauto's nog 33,2 procent was, terwijl dit marktaandeel in 2024 daalde tot 23,6%. Dit aandeel neemt af, omdat fabrikanten in plaats van benzine, hybride modellen op de markt brengen. Hybride auto's deden het daarom aanzienlijk beter met een marktaandeel van 43,4 procent, tegen 36,2 procent in de eerste helft van vorig jaar. Het marktaandeel van volledig elektrische auto's (EV's) groeide van 28,9 procent naar 31,2 procent." (bron: Bovag)

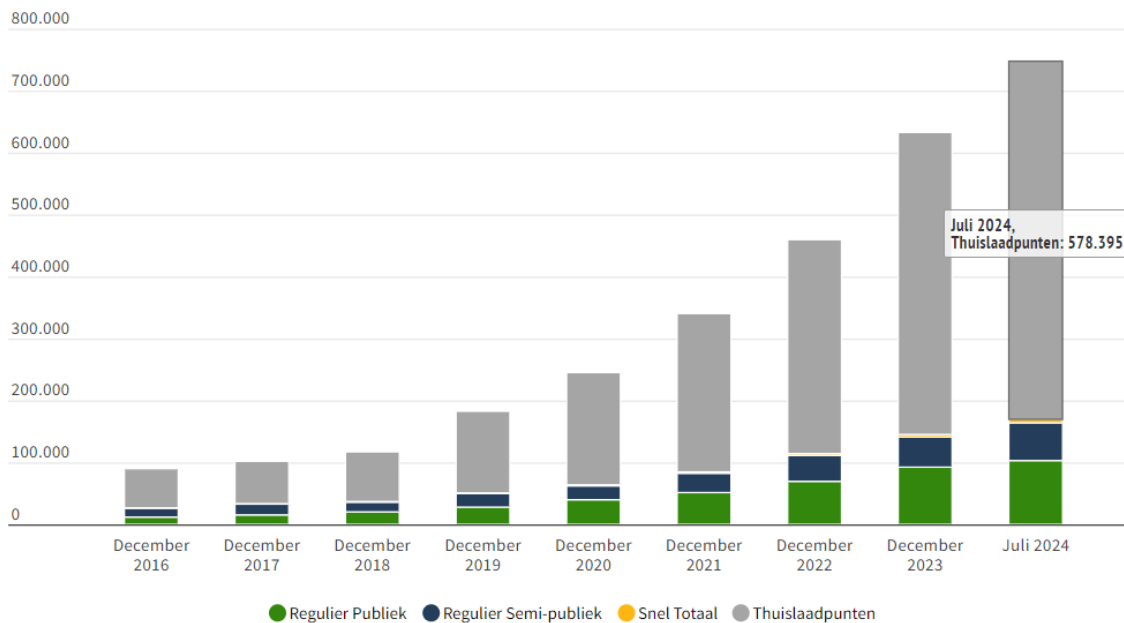
Aantal BEV, FCEV en PHEV personenauto's in het wagenpark

Brondata: RDW - Bewerkt door: RVO | 31 maart 2018 - 31 juli 2024

- Nederland telt ruim 800.000 auto's met een stekker en naar schatting bijna 600.000 thuislaadpunten. Een ratio van 70% ! Deze verhouding was 3 jaar geleden 67% en 6 jaar geleden 'slechts' 55%. Wat zou de verhouding in 2030 zijn? Data en figuur: @RVO_Nederland (bron: Martien Visser)

Laadinfrastructuur in Nederland

Brondata: Eco-movement - Bewerkt door: RVO | December 2016 - Juli 2024

TIPS ENERGIEBESPARING

- door o.a. de vele regenval het interessant is om in de stortbak van het toilet een tweede vlotter niveauregelaar te monteren. Het water uit een grote regenwater-opvangbak sluit je aan op deze tweede vlotter niveauregelaar. Door de voorraadbak op hoogte te plaatsen heb je geen pomp nodig en kan de WC stortbak door het hoogte verschil gevuld worden.
- bij het koken je veel elektriciteit kunt besparen door gebruik te maken van een hoge druk pan. Hiermee verkort je de kooktijd van b.v. bonen, aardappelen of rijst met ongeveer de helft.
- als je de bandenspanning van je auto elke 1 a 2 maanden controleert, jouw auto zuiniger rijdt.
- je zelf oesterzwammen kunt kweken op koffie drab. Op internet vindt je diverse leveranciers.
- "Wanneer je nog kliekjes van de maaltijd over hebt, je die het beste kunt laten afkoelen en in luchtdichte bakjes of zakjes invriezen. Zo blijft je maaltijd nog 3 maanden houdbaar. Extra tip: schrijf de inhoud en de invriesdatum op de verpakking. Zo hou je bij wat er in de vriezer ligt en wat op moet. (bron: Hier.nu)
- als je ingevroren waren wilt gebruiken... zet het nadat je het uit de diepvries hebt genomen in de koelkast om het te laten ontdooien zodat de kou van je etenswaar nuttig gebruikt wordt om andere producten in de koelkast te koelen. (bron: Hier.nu)

- als het restje net niet genoeg is voor één portie? Combineer je kiekje dan met een verse salade, gekookte rijst of aardappelen. (bron: Hier.nu)

- de gemiddelde Nederlander jaarlijks 9 broden weg gooit. Daarmee is brood het meest verspilde product van Nederland. Lotte: "Daarom is mijn tip: maak van oud brood tosti's, wentelteefjes, croutons en toast. Je proeft niet dat het brood zacht is geworden en je lunch of snack wordt er ook nog eens leuker van!" (bron: Hier.nu)

WARMTEPOMPEN

- de propaanwarmtepomp niet voor niets doorbreekt. Compress 5800i is een van de eerste warmtepompen die gebruik maakt van natuurlijk koudemiddel R290. Dit middel kent vele voordelen: milieuvriendelijk, energie-efficiënt, onderhoudsarm, lange levensduur etc. (bron: Vakblad Warmtepompen)

- warmtepompen met het koudemiddel propaan inmiddels zijn doorgebroken. Dat kan nog niet gezegd worden van airco's met propaan. Ze zijn al wel op de markt, maar met (voor zover bekend) drie fabrikanten is de spoeling nog dun. Gezien het toekomstige verbod op F-gassen in airco's zullen dat er naar verwachting meer worden. (bron: Vakblad Warmtepompen)

WATERSTOF

- dit Europa's grootste waterstoffabriek moet worden op onze Maasvlakte. Economische analyse van waterstof als energiedrager (40 procent verlies) is erg negatief en dus kan dat niet zonder subsidie. Nu weer een extra miljard belastinggeld voor Shell. Maar de afspraak was toch dat Nederland zou ophouden met koploper te willen zijn. Houdt minister Sophie Hermans zich daar aan of neemt zij het beleid over van Rob Jetten "wil niet meer horen dat het betaalbaar moet zijn" ? (bron: Eduard Bomhoff)

